

Commentaar op Marli Huijer.

Zie interview in NRC op 16 januari

In het interview herhaalt de voormalige filosoof des vaderlands haar opvatting dat jongeren voorrang zouden moeten hebben als er te kort dreigt aan IC-bedden. Daarnaast pleit ze ervoor om jongeren meer ruimte te geven om hun leven te leven. Ook haalt ze Foucault erbij om te waarschuwen voor een controlestaat die alle inperkende maatregelen die nu genomen worden niet een-twee-drie zal laten vieren zodra het grootste gevaar geweken is.

Al met al is het wat veel. En ook wat pompeus. Dat ze met haar opvattingen over voorrang voor jongeren een dwars standpunt inneemt mag duidelijk zijn. Ze roept vanuit een emotionele weerstand tegen egocentrische ouderen – voor haar vanaf pakweg 75, dus zij zelf nog niet! – net zulke emotionele reacties op. Bijkomend probleem met het standpunt van Huijer is dat momenteel niet zozeer 70-plussers overlijden aan corona, althans in het ziekenhuis, maar vijftigers. Kwetsbare ouderen zijn al overleden, of hebben zich ingesteld op isolatie, of overlijden thuis omdat de gang naar het ziekenhuis geen meerwaarde heeft. Daarmee gold Huijer's standpunt wellicht nog wel tijdens de eerste golf, maar is inmiddels achterhaald. Weerstand blijven oproepen is contraproductief.

Tegelijkertijd is de stelling van Huijer een schijntegenstelling omdat kinderen en jongeren in het ziekenhuis niet concurreren met ouderen: ze komen er zelden terecht. Een dan nog: het zal zelden gebeuren dat er een volstrekt gelijkwaardige situatie is van overlevingskansen van patiënten die naar de IC moeten vanwege de ernst van hun ziekte. Mocht die er wel zijn, dan geeft het aantal verwachte gezonde levensjaren ná herstel de doorslag. Dat is in het voordeel van jongeren. Dat ligt ook besloten in de beslisboom die de intensivisten hebben vastgelegd. Huijer krijgt in dit opzicht al haar zin. Waarom daar nog steeds op doorgaan en iedereen tegen zich in het harnas jagen? Wat is haar agenda hierbij anders dan die egocentrische leeftijdsgenoten de maat nemen?

Dat betekent niet dat ze het bij het verkeerde eind heeft. Maar ze begint volgens mij aan de verkeerde kant. Ik probeer de lijn van haar stellingnamen als de draad van Ariadne terug te volgen. Uit het doolhof gekomen vinden we dan aan het begin van de draad de vraag der vragen: wat is de mens, want heeft hij of zij nodig? De vervolgvraag, niet minder zwaar, is: onder welke randvoorwaarden kan een mens zijn of haar bestaan optimaal *beleven*. Die aanloop heb ik nodig om tot een antwoord te komen op de *niet* gestelde en dus niet beantwoorde vraag in het interview: hoe kunnen we een grillige en onberekenbare stoorzender als dit virus – en zijn mutanten - in ons leven incorporeren? Ook dat vergt wat meer ruimte, maar ik probeer een richting te geven.

1. Wat is de mens?

Even in een notendop: de mens is een wezen dat door zijn taalvermogen en zelfbewustzijn een zeer sociaal wezen is: aan het delen van ervaringen met anderen, ontleent de mens zijn zin. Zonder anderen is de mens geen mens. Daardoor lijdt de mens existentieel door eenzaamheid.

2. Wat zijn randvoorwaarden voor optimaal beleven van het eigen bestaan?

Mensen hebben andere mensen nodig. Om ervaringen te delen, om verbondenheid te (her)bevestigen, om vriendschappen en relaties te ontwikkelen en onderhouden, om zich te ontwikkelen tot een volwaardig lid van de samenleving op basis van talenten en capaciteiten, om emoties als verdriet en geluk te beleven door het te delen. Kortom: ontmoeting, georganiseerd of spontaan, face to face, met ruimte voor informeel contact, met onderonsjes bij de koffieautomaat, in de keuken, op de stoep, in het café, op de sportvereniging, tijdens een wandeling, een potje kaarten of een festival. Hoe langer deze

manieren van contact worden belemmerd, hoe groter de psychische schade wordt en hoe meer het sociaal cement van die talloze netwerken en netwerkjes tussen mensen afbrokkelt. Het tast het wezen van de mens als sociaal wezen aan. Een lockdown beschouwt de mens als biologisch wezen. Maar wij zijn juist meer.

3. Een nog veel langduriger lockdown – en de snelle mutaties van het virus in inmiddels weer al vele besmettelijker varianten (het wachten is op een variant die niet alleen besmettelijker maar ook dodelijker is) – maakt het aannemelijk dat de psychologische schade door sociale isolatie vooral bij mensen die nog volop in ontwikkeling zijn op hun route naar volwassenheid - kinderen en jongeren dus – enorm zal zijn.

Kortom: we moeten heel hard gaan nadenken over een nieuwe strategie om bij voortduren van aanvallen van het (gemuteerde) virus recht te kunnen doen aan het belang van de mens als sociaal wezen en van jongeren als zich ontwikkelende sociale wezens. Het steeds verder opschuiven van het einde van de lockdown levert grote en onherstelbare maatschappelijke stress op. Als we de huidige strategie voortzetten is het eindpunt: virus bestreden, mensheid overleden.

Het gaat bij de bestrijding van het virus om de balans tussen het belang van de mens als sociaal wezen versus de mens als biologisch wezen. Echter: prevalentie van het sociale wezen – alles loslaten - kan leiden tot de ondergang van het biologisch wezen: massale besmetting, zeker als het virus muteert naar een dodelijker virus dat ook de jeugd te grazen neemt. We hebben een intelligenter antwoord nodig dan een “anti-lockdown” zoals Viruswaarheid propageert. Want die stellingname vergroot de spanningen en tegenstellingen in de samenleving en leidt niet tot een stabiele en robuuste situatie.

Al met al is de uitdaging dus om een escape te ontwikkelen uit de strategie van lockdown en sociale isolatie die wij nu hanteren. Zonder het risico van de ondergang van de mens als biologisch wezen. Want de reële mogelijkheid dat het virus muteert naar een kwaadaardige variant, die óók voor jongeren dodelijk is, negeert Huijer. Virologen waarschuwen daar echter wel indringend voor. Lees *Zoönosen* van David Quammen. Terwijl we bezig zijn om met een denkbeeldige hamer dit virus proberen te bestrijden, zijn er al andere virussen bezig met hun opmars. We moeten nu dus ook een lange termijnstrategie ontwikkelen en niet blijven hangen in de waan van de dag.

We moeten de samenleving dus zo inrichten dat hij zich op robuuste wijze kan verdedigen tegen oprukkende virussen die onze wereld penetreren omdat wij door onze hebzucht hún wereld indringen door het kappen van oerbossen en consumeren van wilde dieren zoals vleermuizen en apen: “bushmeat”. Op die vraag heeft Huijer echter geen ander antwoord dan de lockdown te beëindigen met alle risico’s vandien voor ouderen. Want dat is mij te simpel, en het veronachtzaamt de solidariteit tussen generaties die ook onderdeel is van de set van waarden van de sociale mens. Gek genoeg reduceert zij het sociale wezen hiermee weer tot een biologisch wezen.

Tegelijkertijd zien we om ons heen op heel kleine schaal interessante aanzetten van strategieën voor een duurzame virusresistente samenleving: de bubbels waarin talloze sportwedstrijden en toernooien zich afwickelen: Tour de France, Vuelta, Giro, betaald voetbal, EK schaatsen etc. Dat zijn kostbare aanpakken, maar laten we onderzoeken hoe we die kunnen opschalen naar het dagelijks leven. Misschien moeten we nadenken over in een handomdraai inrichten van schoolinternaten, of gated area’s met enkele honderden huishoudens als de nood aan de man is. Naast thuiswerken bedrijven waar medewerkers gedurende de werkweek overnachten in aanpalende resorts. Zoals nu bij rampen sporthallen worden ingericht voor noodopvang, maar dan comfortabeler voor langduriger verblijf. Enigszins vergelijkbaar met de terpen vroeger en de vluchtfaciliteiten nu in Bangla Desh bij overstromingen. Dat klinkt extreem, maar we zullen ergens moeten beginnen met nadenken. Want

dat we de wereld opnieuw moeten inrichten staat voor mij buiten kijf. De huidige strategie is killing. Alle onderzoek naar virussen wijst uit dat dit nog maar het begin is. Van belang bij het ontwikkelen van dergelijke strategieën is het raadzaam om aan te sluiten bij de denkende mens als sociaal en solidair wezen en niet het tegen elkaar uitspelen van generaties.

Laten we deze discussie starten in GroenLinks, met jongerenorganisatie Dwars en ouderennetwerk EigenWijsGrijs. Dat is het aardige van een partij als GroenLinks: het oogt als een bubbel van hoogopgeleide jonge mensen, maar er is alle ruimte voor ouderen om een bijdrage te leveren aan het formuleren van toekomststrategieën, zelfs zover in de toekomst dat alleen onze kinderen en kleinkinderen ze gaan meemaken. Dat is de essentie van GroenLinkse politiek: de wereld ordentelijk overdragen aan volgende generaties, ook al druist het in tegen onze particuliere belangen op de korte termijn. Terugverlangen naar een wereld die is geweest, zal meer onheil met zich meebrengen.

Koester die wereld als een mooie jeugdherinnering, en denk na over hoe nu verder met 8 miljard mensen. Elke crisis is een kans, laten we die kansen met twee handen aangrijpen. De toekomst begint nu.